

kako se s obćenom kastavskom postupom i kako se obćinari pomažu. Danas čemo, koliko je moguće u kratko javiti, što se je u Kastvu, kako nam pišu dne 20. oktobra dogodilo. Za taj dan bila je sazvana obćinska sjednica sa programom, kojeg njeke točke zadnji put objavljeno. K njoj došlo je 25 zastupnika, a slušatelj bilo je koliko valjda još nikad. Odaslanik političke kotarske oblasti bio je praktikant baron g. Schwéighart, čovjek koji znade njemački, malo talijanski, a nimalo hrvatski — kod obćinske sjednice, gdje se negovori drugče nego hrvatski i gdje je hrvatski jezik izrično kao uredovni proglašen. S njim došli i e. k. zandari, koji neko vreme nisu baš redki gosti u Kastvu, jer su mjeseca septembra u četiri dnevnih tri dana u Kastvu bili, i koji neznamo da li su toliko potrebiti kod sjednicah, gdje se nedogadja nikakvih nerelih, koči naroda koji je toli lojalan. Posto je jedan zastupnik pitao glavaru zašto je pozvao zandare, a on odgovorio, da on toga učinio nije; posto je drugi tražio, zašto nisu programa sastavili obć. savjetnici kaošto je to običaj bio, a glavar se kojekako izgovarao: zahtjevao je treći, da se g. Cuder, koji je bio sjeo o desnu glavarevu, odalji, jer neima prava u sjednici sjediti i jer će bit o njem govor. G. Cuder reče na to, da je on komisar odaslan ad Junte, i da ima dužnost sjednici prisustvovati. To uzbuni zastupnike, i među njimi pojavi se bura. Odaslanik pol. oblasti reče talijanski: G. Cuder kao odaslanik zem. odbora može bit ovđje i ostat će. Skoro da nisu na te riječi izasli, nu ipak se ustavili znajući, da su na svomu mjestu a zahtjevajući da se onaj odalji, koji nije. Ovaj pak (Cuder) izjavljuje hrvatski, da znade, da mu se danas o glavi radi, da mu je težko ostati u sjednici, al je dužan. Nakon duljega otezanja i posto si je da pol. odaslaniku razumčaći dati spada na dnevni red pismen predlog njekolike zastupnikah, dopusti da se isti propita. Videći, da je taj predlog proti g. Cuderu, odgovori po prilici sto i prije talijansk: g. Cuder neka ostane, ja ga nemogu izaslati iz dvorane, jer ne za povjedam sa sl. zem. odborom. Zastupnici ipak neće da vječaju prije neg Cuder izadje, a jedan zahtjeva, da Cuder pokaze dekret, kojim je imenovan povjerenik zem. odbora. Dekret se iste, al se ne nadje. Zastupnici uznemire se još veće, što nit sad neizlazi, a g. odaslanik političke oblasti, dade si pozvali u dvoranu, gdje se je vječalo, žandare i reče jim njemački po prilici ovo: dignem li sjednicu, ostanite vani za svaku potrebu. Oni izidu i stoje na „pozor“ pred dvoranom. Kad se je još po predlogu jednoga zastupnika pročitao §. 31. obć. reda, koji daje zastupstvu neomeđasjeno pravo premja svojim činovnikom, onda izjavljuju zastupnici i opet, da neće vičati dok se Cuder ne makne, a odaslanik pol. oblasti diže, razpušća sjednicu. Reklo mu se odmah, da neima toga prava, jer mu ga nijedan §. obć. reda ne daje, ali uzalud. Sjednicu je razpušćena. Narod se mirno razide, pogosti i među sobom složno zabavi. Zastupnici odlučiše odmah sjednicu za 25. okt. i sastaviše program. — Nejma razloga, s kojega bi sl. zem. odbor posao svoga odaslanika. Cuder preporučili gg. Simžig i Sussa zastupstvu na prvoj njihovoj sjednici, da ga činovnikom potvrdi. Dekret odaslanika nije nikad pokazao nit na sjednici. Zastupnici imaju sto put pravo, ipak popusćaju sili. Da se krv prolje, ko bi bio krv? — Da su zastupnici zbilja pravo imali, vidi se iz pisma, koje je glavar drugi dan poslje sjednice od zem. odbora dobio, i u kojem mu veli, da može Cudera za obć. činovnika postaviti. Zastupnici i drugi obćinari sastavljuju pritužbu k. kr. na- mjestištu radi tih nedjelja. — Nadamo

se, da će njim bit zadovoljeno. Njeki dan su nekoj pritužbu kod istoga utvili radi prodaje drvah: ovršene po sa- mom g. Tepperu, a od sl. namjestištu došao je glavarstvu način, da se kupci novi povrate, da je dakle prodaja nelegalna, jer nezakonit. Zakon upoznato, zakona se drže, pak se nikoga nebojte, svoje pravo zadobiti ćete prije ili kasnije.

A sad evo, čuje, kako stvari do- končase u sjednici od dne 25. oktobra?

U opredjeljeno doba sakupe, se skoro svi zastupnici sa glavarom te napetom pazičnosti očekivali jeli vredi više g. Cuder ili zastupnici. Očekivalo se, da neće glavar prodolziti g. Cuderu, da dodje u sjednicu, kad na jednom osvanu sa kotarskom kapetanom g. Petrisom. Svi mukom zamukose, glavar otvor sjednici. Odmah dignu se jedan zastupnik, te pred glavaru pisani izjavu, koja je bila od većine zastupnika podpisana, da se pročita. Izjava način dosta je način pisana načina u kratko život obćine doslednjih dvanaest meseci, spomenu na temelju §§ 86 i 91 obćinskoga reda prava, koja imaju oblasti kod zastupstva, dolazi do gori navedenoga rezultata, da zastupnik g. Cuder ne može smatrati kao kapetaka komisara. Kapetan izjavljuje ako iko sto želi. Jedan od zastupnika ponovi zahtjev da se g. Cuder udalji. Na to g. kapetan pročita dopis visokog namjestitelja, koji je bio došao jošte za vremе kad je Maroti bio župan, te koji sad ne može imati nikakve vrldnosti. Videće g. Cuder da zastupstvo nepopušća, ustale, poda jednomu pisaru nekakvu cedulju, koja se pročita. U toj se izjavljuje, da on „kao juntin komisar“ protestira, što se mora udaljiti i otići. Tolikoga je dakle napora trebalj, da se jedan činovnik udalji!!

Da je g. Cuder juntin komisar, to ga nebi bile ni vrazji nokti iz većnice odstranili.

Politična oblast uzev ga toli silno u zastitu, činjeno, da se je izjavila, da Cuder može biti u većnici, al o tom je pametan čovjek podvojiti neće, jer jih bilo mnogo koji nisu zastupnici, nu da mora biti to se svakom čudnovato vidi. Možda se je htjelo, da se kakav izgred učini, ali zastupstvo pokazalo se uprav muževno! Čim se je Cuder udaljio predje se na prvu točku dnevnog reda, organizacija uredu. Zastupstvo je jednoglasno zaključilo, da se razpiše natječaj za tajnika, koji bi obavljao i poslove likvidatorske sa plaćom od 1000 for. sa uredovnim hrvatskim jezikom. G. Cuder, da se pridrži još ako želi ostati, do konca ove godine, nu to sa umanjenom plaćom od 60 f. mjeseci. Isto tako ima se razpisat konkurs za jednoga kancelista i blagajnika sa god. 500 for. i za prizorovnog geometra sa plaćom mjeseci. 60 for. i 1% od novo likvidiranog zemljista. Zaključilo se, da se kupi sgradu za školu u Kastvu sa ostalimi nepokretninama za 12000 for. Pridržana je nagrada od 400 for. c. k. sumarskou komisaru što nadzire obć. sume. Doprano je preko 1100 for. za potrebe gradnje za vodu kao i lepe svote za puteve i most. Razprava je trajala, čio dan i još nebj dovršena. C. k. kapetan htio je iz početka nekom strogošću postupati, te razne govorile prekidati, velikim uzbjtom da unesti u zapisnik kakvu izjavu pojedinoga zastupnika, koji se nije vukao više godinu po skoli, pak je možda koju neprikladnu rekao. Videće, da se zastupnici muževno vlađaju, te da neostaju ni oni dužni, ublažio se da se onda u razpravu pročrnu upustio.

Dne 27. oktobra sabrali se opet svi zastupnici, te odlučili, da vječaju, kako da pokriju trosak za god. 1880.

DOPISI.

Iz Barbančine 28. listopada 1879.

Što će u barbanskoj obćini 40 Karnjeljah naprav 3631 naših stanovnika, koji u razdaljekih selli žalivože bez svake redovite učione stanuju? Čudili se ipak nije, da tako neznatan broj tih došljaka može predlagu rukovoditi te u obćinskim stvarima zapovijedati. Valja znati, da oni skupno pribivaju u gradiću Barbani brojcem do 80 dušah sa svojim bivšim glavnim čimbenikom: svjetjenstvom. Pri njegovom ulazu sice stranca, kojim duhom disi, napisana dobrodošlica „Benvenuto“. U njem stoji sloborna župna crkva, sto je mogla jur pozlatjena biti, da se je bolje gospodari. Imade, ona ne mali imutak, što u govorom novec, sto u glavnici do 20.000 for., na tako da nam u blizini nije poznato tako imučivo nijedne crkve. Toj goljem svetištu im se zahtijevalo erkovitnaru, koje je početkom ovoga stoljeća umelo prilagalo njezine prihode, te pohlepni Francuz nije ih mogao pobrati u druge svrhe. U njem bivala je skoro svedjer do najnovijeg roka pravilna talijanska učelona, dakkalo na skolu vlastitim obćinaram, prem nemože brojiti mnogo učenika, jer ona osim za Ponjercu, je izvan središta. Njezine blagodati mogli su uživati samo oni talijanskoga podrička i zato kć pisarkarje i prevrlijivi zanatlije imadu ciò upliv i bezgranično i izključivo gospodaju! Učimo se odavje, da sto su rulje podmljive i neuki svjet, zato toplo preporučamo našim svjetjenikom svim i svuda, da podučavaju omladinu, buduću nadu mije nam otačbine. U ovom slučaju, ako ikad koga misnika sgodu donese u Sajine, neka vježba nejaku mladež, bilo i bezplatno. To selce napućenje je cetiri, a Rakalj čak sedam puti više nego li gospodski i povlašteni Barban.

Rekosmo, da odlučujućim čimbenikom karnjelskoj oligarhiji bijase duhočničtvu. Nu sada je drugačije. Ovo budi, tjeđa pogubne tmine neznanstva, te se je nadati, da će granuti sunce pravice i za dosele zanemarene i na robstvo odsudjene Hrvate. Čast budu takovom svjetjenstvu, sto goji hrvatsku slijest te se svojim jezikom ponosi, a buduča stuje. Njega ide hvala, što smo u zadnjih izborih za carevinsko vijeće ovdje nadvladali. Razumije se, da se je time povuklo na se dušmansku mržnju i srđbu. A ta ogroženost da kakva se je slupnja povisila uslijed poziva, sto ga plovanski ured hrvatski pisana posla na onomeštu podestariju na sv. mašu za previslji imendan. Nj. Velicanstva, ne se pomisliti. Stoji istina, da ga s početka nehujelo primiti, al na opomenu više oblasti, prijelo je se ga onakva, kakav je izišao iz spomenutoga ureda. Nego mogli su dandomice naši zatočenici očekivati, da će ih neprjateljska osveta, čim dočnja, tim teži stići. Pak gdje osvetitelj nemože vojevali na očistom polju istine, to on kromice svakovrstnim oružjem nasrećuje, nrazi i crni. I borme, oblužise ih preč. Nadarbeničtvu. Znatiželjno pobrojili bism, da nam dopane rukuh ta tužba, koliko je putah zlorabljen u njoj sveto ime „duševnost“: koliko li ima u njoj udahak, s kojih su tužiteljem kokodrilske suze okvasile farizejska lica!... A zašto oni ustaše na junačke noge? Do p. godine imade se njihova podeštarija obnoviti, da ne budu podpuno porazeni, kao su to dovoljno pokazati ju spomenuti izbori, zato udri, lupaj i ždeni klete protivnika, na polje. Poslo je lukavcem za rukom, za 26. godinah, osam do devet misušak odkloniti te odstraniti. Nu tada popovija je obilovala, dočim sada s nještašice se imaju pojedinca kć zemicu u očiju paziti i njegovati. Il se morda

ne molj iza svake propoviesti, da se nebo smiluje poslati težak u svoj vinograd? Nemožemo reći, jeda li je i koliko imade u toj zlosretnoj stvari, kao što i u drugim, masla onog Karnjelja, što no, iz Poreča, amo na odmor dohadja, te se lovački zabavlja.

Dručukalo se je, da to osvetno tužakanje je trovrstno: „Tražis li svjetjenik, eto nesreće, neimade ih kod kuće; oni polaze zvonara Janka Labinjea te kod njega izpiju kakvu čašicu duduma i nisu htjeli podnipošto podpisati nekavoj svjedočbu.“

Zato hrvatski bilo je naređeno, prečast gosp. dekanu Milton-u, dinjanском plovana, da to izvidi te izrazi. U prvi mah uzradovasmo se, da će se sve mirno poravnati. Neimade li u svojoj kući gosp. dekan, kć mali vladika, kapelana-zamjenika u osobi nekoga ex-fratra, koji za njegove odsutnosti na mjesto njegovo sve poslove upravlja? Nije li godine 1877. on se vozikao sa drugom uprkos, višoj, crkvenoj izričnoj prepojedi, na spačku onim, qui intra et foris sunt? Nije li napokon bio osvjeđen, da je izpustio upisati nekoga zupljana u imenik carskih novaka? Radi toga i ostala dosledno se očekivalo, da će ptica doletiti svomu jatu: da naime na onaj isti način kao što se u naravi skuplja bob s bobom, tako imao bi se suglasno skladati pop s popom. — Ele! On dojur u Barbani dne 14. tek, s preč. predstojnikom rovinjskoga manastira te stricomicem krenu u podeštariski ured, gdje je izbragu in ecclesiasticis vodio. U njem, da budu saslušani svjetjenici pred svojimi tužitelji, koliko je taj golubinje prostote i gadje Šegavosti, nek sudi blagi stioe!! Pač kad ovi na niki način nehtjedose unici u rečeni ured potradi se gosp. dekan sa svojim preč. pratocem u župni stan. Nu, i taj mu je bila loša sreća, jer mu svećenici odvrnuše, da kada on s njima nikako postupa, da i oni u hrvatskoj zemlji i hrvatskog puka pastiri, niti neće s njim nego hrvatski govoriti. To ga osinu: to bje nečuvana, uvrieda za gosp. dekanu, dočim oni jesu očitovali svoju mladenačku, faktičnu i izkrenuću. Zato razjaren i razgnjevljen ih zapusti, te nepazec na dusevine potrebe kršćanskoga puka, dade zatvoriti crkvu i uručiti ključe. Podeštariji uz oduseljivanje grotujuću se Karnjelja!..

Red nam ovdje je primjetiti, da uspjeh karanju samo pod nekojim uvjeti može se dostignuti. Koreći, poglavar ih se izbaciti ne samo godinami i častni, nego uglednim življenjem, znanjem i poznivanjem jezikah, najpače onoga, koj mu je neobhođno potreban da vrši svoje dužnosti. To je običnita struja, koju neće obustaviti niti gvoždene sile. Oskudjeva li karatelj tim uslovu sposobnosti, to neće u pokaranom srđeu pouzdanja i povjerenja, a jedva li štovanje i prijaznu posliedicu poboljšanja probudit. Gospoda dekanu imaju poznati jezik, kojim se u njihovim dekanatu govoriti. Zato nebi ga imao gosp. Milton, budući on plovana od prije 745 dušah hrvatskih Jursicanab? Izgovori nevriede. Jer kao sto se čini se, taj nebi ga imao našim dekanatu zaštita, inači, inači da se čini i jos više u svećeničkom. Nenauči li se tko jezik u opredjelenom mu röki, taj hajde drugamo il u mirovinu, pak mirna Bosna!

Da je naše razlaganje sasvim objektivno i temeljito, razbistrimo ga umjetnom prispodobom, protivnik ho dodje do istinskoga spoznanja samo sa svoga stanovišta. Evo! Da bi postao dekanom naš. starac glagolac, koji hepozna vili grštine, a samo nešto latinske, a što je najvećma, neznade govoriti talijanski, u dekanatu, gdje imade 3777 talijanskih žiteljih i 9 (devet) talijanskih svjetjenikah. Nebi li se Talijani medjusobno pitali: što nas je došao šeavunski dekan

poščavunut?! Nebi li talijanski svjetjenici nježa neznačili i nedostojnika prezirali, a osobito njegov kooperator zubni skri-pao, da mora ranj raditi, veleći: požniva vrlo točno svoja prava, a nepozuva svojih teretih! Nebi li ista glagolska biskupija stetovala u svome ugledu? Nebi li smatrali svi nježine naredbe sumnjivimi i gorkom ironijom? Nebi li talijansko novinstvo na taj atentat svoje narodnosti kô bjeso-mučno uzstalo te graju i hajku na glagolaša-dekana punim pravom podiglo?

Uvaze li te promozga u Poreču tu paralelu, gosp. Požežulje, to će bit pri-siljen i on odobriti korektan postupak naših svjetjenika!

Zato neklonte duhom, hrabreni budioci narodne pogazene nam sviesi, na vašoj strani je pravica, a za vasima ledjima stope bratska srdeća!

Neka pet Karmeljki drži strazu na Raši! Na viesi neće se ustvariti niti oživotvoriti niti govoriti sanje i tlapnje; ova lozinka nevaljade: Italiac finis est flumen Arsia!

Iz Pazinčice 4. oktobra 1879.

Kad je ono prošli danas naš dleni i ljubljeni zastupnik, gosp. Dr. Dinko Vitezović, putovan u Beč, prošao je kroz izborne kotare, u kojih je izabran zastupnikom, da posjeti svoje izbornike te da se osobno s njima upozna; ali nesamo da se upozna sa svojim izbornicima, već da se osvijedoči i u kakvom se kukaynom položaju nalazi ljetos naš narod u Istri. Tom prigodom svrati se takodjer u Pazin. Svuda bio je srdačno dočekivan; ali mnogo sjajniji doček bio bi se mu u više mjestih pripravio, kad bi bio najavio svoj dolazak. U Pazinogradu imao je lep sprovod. Kad je otišao na večer dne 29. rujna, doček ga na kolodvoru, množina našega naroda i pozdravi ga gromovitim „Zivo“, zatim se zapjevalo:

Zdravo Vitezović!
Sutak naših pravšt.
Sraki čestici Hirat do
Kliknut njenom slavi!

Na to se on zahvali liepinim riečim, rekavši: Braćo, budite složni i hrabri, pa Istra mora biti nasa!

Kad je narod čuo ove riječi, započeo klicati „Zivo Vitezović!“ i ne prestade dok nije vlast odjurio.

Bilo je taj večer došlo i sarenjakoh na kolodvor, da sprovođe nekoliko svojih prijatelja, koji su isli u vojnike. Ovi od jada nemogose drugo učiniti, kad su zaculi iznenada „Zivo Vitezović“, nego pokazati svoju baš sarenjačku izobraznost. Podmiliti su jedno ili dvoje dječaka, da sučkaju, dočim smo mi „Zivo“ klicali; ali jim nije poslo za rukom smetati nam, jer se djeca bojala sučkati, tako da se nije čuo nego samo jedan put sučkun, i to na dateko; a njekoju izučenu pravnik, koji je odputovao iste večeri, zavikao je „viva i živi“ pošto nije znao sto da učini, ili kako da nam se osveti. To je izobraznost, koju imaju tako zvani pazinski Tlaljani. Savršenim zahvaljuju se u ime Hrvatah pazinskih, našem dičnom zastupniku, Dr. D. Vitezoviću sto se je udostojao počastiti na svojim posjetom, i klicem nu: Pozivio ga Bog mnoga ljeta na boljak i probitak naše Hrvatske Istre!

Pogled po svetu.

U Trstu 30. listopada 1879.

U carevinškom se vjeću potela juče razpravljati, adresa na Cara, što ju je sastavio grof Hohenwart po analogu odbora, u kojem je naša stranka zastupana sa 15, a ustavovlerna njemačka sa 9 glasovama.

Hohenwartova adresa izjavljuje misli i načela dakako naše većinske stranke, ali na takoj umjereni i blagogodan način,

da joj nebi imali na čem, prigovoriti ni njemački ustavovljeri, samo kad bi htjeli biti pravedni. Ali oni toga neće pa neće, zato je njihova stranka napisala drugi adresu, u kojoj se drugimi riečmi veli, da mora kod nas ostati i u napred sve onako, kako bješa do sada, il da će drugace državu propasti. Kad spominju državu, misle se i svoje u njoj go-spodarstvo, a što se ostalih narodabice, il ostali il propali, to je njim deveta brigica. Da se to nešlaže s pojmom no-vovjeke, na pravu i pravici osnovane države, to zna i pojmi dandanas naš i najzadnji kopac: jer njegova krv i njegov pot, što daje za obec domovinu, vriedi toliko, koliko svakog grofa i kneza njemačkoga. Zato treba, da vec jednom naši zastupnici postupaju s njimi onak bezobzirno, kao što postupaju oni s nama; pa da im očito izjave, da nijedan austrijski narod nije dužan zaklati sam sebe ne samo njim za volju, nego ni za volju same države.

Adresa u gospodskoj kući je već prihvaćena, i to onakva, kakvu je napisala ustavovlerna njemačka stranka, koja ima u njoj većinu, akoprem se ministar grof Taaffe iz petnih zilah tršio, da se na njoj promeni nekoji par riečih, koje neodgovaraju želji carevoj, da bude već jednom mir među njegovim narodima, nego jedino pustoj strasti okorelih Njemačaca, koji neće ni da čuju o ravno-pravnosti svih u državi plemenima. Taj nas je dogadjaj baš zatekao, i to tim više, što smo dosad misili, da su samo njemački zanesenjaci proti našemu pravu; a sad eno njihovih najtreznejih i ozbiljnijih staraca, gdje uslaju proti nam, akoprem bi imali znati i postanak i uvjete oblašnja naše države. Zato mi kao da nevjerojemo u konačni uspjeh Taaffjeva pokusa, već nam se čini; da se zatrubilo u taj rog samo zato, da se u naziranju nekojih velikih dogadjaja uspava i ušutke naše plemene. No, hćemo ipak reći, da austrijskih naroda nezastupa gospodski nego zastupnička kuća, ako se bude znala okoristiti svojom većinom; pa da mi možemo i njoj uzprkos doći do svojih pravali, i to tim lagje, ako nas budu trebali u nekojih veoma ozbiljnih okolnostih.

Prek juče je voditelj ministarstva finansija iznio pred carevinško vjeće proračun za godinu 1880. Iz toga se proračuna vidi, da će država trebati na godinu za strosak 452 miliona 712 hiljadah i 917 forinti, pa da će joj do te svolje faliti 12 miliona, koji da će se smoci povišenjem nekojih manje teretnih dača takо, da se neće trebati zaduziti. U ostalom voditelj ministarstva objećaje, da će se uvesti tako temeljite promjene u upravi, da nebude trebalo folikih troškovih; s druge se pak strane čulo već prije, da će biti odpušćeno od svake kompanije po toliko ljudi, da se umanje troškova za vojsku.

Ugarskoj će za buduću godinu falti 18 milijunah za strosak. I ona si misli Pomoći povisjenjem nekojih dača. Sto se Hrvatske tiče, Magjari ju misle do kraja upropastiti, nedajući joj ni za potrebni trošak, već da ga nesmaže. A kako i bi, kad mora iz boka, il oka smagati izplaćivanje njihovih dugova, učinjenih bez ikakve nježine koristi? Mi sa zadovoljstvom gledamo, kako se u hrvatskom kraljevini od dana do dne širi opozicija proti magjarskoj bezobzirnosti, koja je već pozobala skoro sve ostale ugarske-nemagjarske narode, pa sad kao da misli da je doslo vrieme, da pozoblje i Hrvate.

Iz ostalog sveta nećemo da ovaj put donosimo potanjih viesih, jer im nesmažemo mjesto. Ali nemajući ipak da nejavnimo, da je sad gotova stvar, da nas je Bismarck upregao u svoju politiku, pa da se sad i Engleska gnijete, u taj savez, a nam da je namenila veoma dičnu zadacu, naime da o svojoj krv i

trošku branimo nježine interese u Istru. U Carigradu prominilo se ministarstvo. Ruska je sklopila savez s Turkom. Balkanski se knezovi svezali među sobom pod pokroviteljstvom Rusije proti svakoj izvanjskoj sili. Med Ruskom i Engleskom kaže da će na proljeće doći do rata u srednjoj Aziji. Košut je prošli danas napisao neku knjigu, u kojoj veli, da je savez med Austrijom i Njemačkom proti Rusiji pogibel magjarskomu narodu, jer predobili Niemci il Rusi, da su Magjari jednako propali. Dobro je i to znati iz njegovih usluža.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri.

IMENIK DRUŽTVENIKAH.

Vjekoslav Vlah dekan u god. prios f. 2, Eugen Vlah kanonik f. 2, oba u Kastvu. Mate Kudić postar u Frančićih f. 1, Miko Dubrovčić kmet u Mihotićih 60 novč. za god. 1877-78. Petar Dorčić župnik u Baški f. 15 doplat, uteč, Šlana. Iste sakupio prigodom carstvog pisa f. 5, Aleksandar Bjelobrk historik f. 1, Kosta Čepnić pravnik f. 1, Marijan Didolić pravnik f. 1, Dragut. Didolić historik u god. prios f. 1 u kap. f. 1, Juro Jakšić pravnik u god. prios f. 1 u kap. f. 2, Venelin Krupička pravnik f. 1, Ivan Nazor medicin f. 1, Stjepan Nazor tehnik f. 1, Iv. Dr. Ružička f. 1, Ivan Ostojić pravnik f. 1, Ivan Stambuk medicin f. 1, Andr. Dr. Volkar f. 1, Pavao Vukelić tehnik f. 1, Mata Mandić filozof f. 1, svi u Pragi. Ljudevit Tomić sudac doplatio svetu temeljničkoj članu u kap. f. 10, Petar Bozančić kanonik f. 1, Petar Petrić kanonik f. 1, Mate Milović kapelan f. 1, Fran Dr. Volarić f. 4 za god. 1876-77-78-79, Ivan Šparović kapelan f. 1, Matija Oršić kapelan f. 1, svi u Kruški. Ivan Jurinčić postolar u Kastvu f. 2 za god. 1877-78. Jakov Jardas kmet u Jarasilišu f. 1, Ivan Stefan kapelan u Berščeu f. 1, Josip Bakarić u Bakru u kap. f. 1. Iv. Hrovat administr. u Corovljah f. 1. Ant. Petris djak na Ricu f. 1, Drvenović u Zagrebu f. 1, Ant. Klementić župnik f. 1, Ant. Fabris kapelan f. 1 u kap. f. 1, Franjo Jeređić f. 1, I. Klenovar 30 novč. Aug. Fabris 70 novč., Josip Lovrinčić 30 novč., Iv. Zidarić 30 novč., Iv. Pučić 30 novč., M. Filipić 30 novč., Franjo Gojat 30 novč. Marija Fabris 30 novč., svi u Lindaru. Ant. Klodić sk. nadzornik u Tratu f. 1. Andrija Stanger pravnik f. 1, F. Jurković kapetan f. 1, ova u Voloski. Mate Mandić sakupio na vesolj sa stanom u Kastvu i u Francić f. 14-99 novč. Barbalić pop Ivan kapelan u Puli f. 2. Kovoč pl. Ivan c. k. kapelan u Puli for. 1. Cubranić Frane u Baški novč. 30. Pajalić Marko u Baški novč. 30. Šupljina pop Mate župnik u Bermu f. 1. Smak Jakov kovač u Puli f. 1. Miletić Juraj župnik u Kuterevu for. 1.

Franine i Jurina

Fr. Zdravo, Jure, kada
bi fo bil tako dugo?
Ju. Neboro, bil sam ti
pozvao onkraj Reke
va jedno lepo solo,
da noko prepirki iz-
ravnam.
Fr. Kakovi su to pre-
pliki, da i tvoru

oblast tamo zovu?

Ju. Ča nisl čul, da se već tri leta pregudaju, da će i obladati tri jura il devet praksa; da će to po našu reč?

Fr. Cul sam ja za to: to su tri mudrača, ki bi rada devet praktika nadzadat, ki zelo obdini korist, a mudrači misle, da su svu mudrost pozobali, pak bi rada nukovu novu modu upozaj, ali modi ni treba na solu ne gusta po vratiju, leđa je treba praktiki gospodari.

Ju. Ca misliš, Frane, ka hoće stranka nadzadat?

Fr. Po zakonu se sasluša i prima većina, a na manjina, i to samo četvrtina: ma ki ume njamu dve, veli poslovicu.

Ju. Porbako si, zato so nis otol u razpravu upusti ač su se bojali, da me hito pod cestu na mesto zanosa, kada bi morala po pravice na korist i ugled obćine škola zidana bitti.

Fr. Ti se, Jure, i ūškavice bojisi, kad jum nisi odrezal pravici.

Ju. Po moju se i pur i bojat, ač ti ljudi neumjeti, salo. Prvi večer, kad sam došao u jednu uglednu lokandu, pograbili su jednoga visokoga dobogota i to plemenita gospodina, pak su ga van biliti; ja sam mislio, da će mu mašina puksnut.

Fr. Pa kako su se usudili takovoga gospodina van hitet, kad je plomoni?

Ju. Ti, Frane, dobro gororiš, ale trobe da je i budi plemenito.

Fr. A tako j' to!

Knjizjevne vesti.

Ovih će danas, ako vać nije, Družtvu svetovorimsko razposlati knjige, što jih je Ilijas priredio za svoja družtvenska. Te knjige jesu: Danica, onda Prijevlesti iz povijesti hrvatske od župnika Drag. Feskića. Mi nećemo da popisemo potanko sadržaj tih dva knjiga, jer nesmažemo prostora; ali nemožemo, da nećemo, da se i ovo, kako svako druge godine, knjige svetožorionimske baš odlikuju u svakom smislu. Zato jih nesmažemo nego proporcijati ili ključevi, i to ili u jeseni ili u premađeću, kako već vremje dopusti. Obično se vinograd sadi u Hrvatskoj rano u promjedju, suprot u Dalmaciji i Istri u jeseni, dobiti sam zeleninu treba najkasnije brati; za crna pak vina preporučujem Kadarku (branicerku), Modru frankovku, Kapčinu.

Duboko preorati ili prekopati zemlju jo vočna dobro na samo eda se nutarja zemlja vanjskom popraviti, već da se i starje korišće od panja (tsra) sasvim izvadi. Tamo gdje se nisu vinograd saditi, valja zomljiti najmanje 2-3 stopne duboko prekopati. — Sade se sadjenice ili ključevi, i to ili u jeseni ili u premađeću, kako već vremje dopusti. Obično se vinograd sadi u Hrvatskoj rano u promjedju, suprot u Dalmaciji i Istri u jeseni, dobiti sam zeleninu treba najkasnije brati; za crna pak vina preporučujem Kadarku (branicerku), Modru frankovku, Kapčinu.

Nešto o vinogradarstvu.

(Dalje i konac, viđi broj 20.)

IV. Nov vinograd.

Za nov vinograd najbolje je ono zemljiste, koje niti pretvrdio, niti prerahlo, niti prelošo, niti prejako, niti na ravnici, niti na visini, već na srednjem brežulju, niti suhu niti močvarno, niti ipak nesto vlažno. Ta vlagu ne smije bit niti gorka, niti slana, jerbo kvare vinski ukus, priseti rastenje. — Preporučam ti, Marko, na same toči, već svim vinogradarom u našoj hrvatskoj Dalmaciji i Istri, slijedeći vrsti loža: Šljivici bijeli i crni, Lasin ili Šredorin, Putic bijeli ili marnatina, crni Zadarčin, muskat; dočim braći Hrvat preko Volebiti proporciju bili sladči t. j. talijansku grasevinu, imbrinu (kraljevinu), moslavce i takodjer Zeleniču i liporinu, ali same zeleninu treba najkasnije brati; za crna pak vina preporučujem Kadarku (branicerku), Modru frankovku, Kapčinu. Klijuceti se sad posade na 1 stopu duboko. — Red od reda ima bit jednak u razmaku na 3-4 stopne, a stavka od stavke u redu na 2 do 2½-3 stopne. Predug korenjiti se skrato na 2-3 palca, dočim na kapici malko prerediti i to onda, ako su preugusti ili prepoteni. Prazni se prostori najlaglje sa povlađnicima izpune. — Sad je, sada, ali sada, ponajprije sa izkopa graba (jama) od ozgora na dol najmanje 1 stopu duboko. Klijuceti se sad posade na 1 stopu jedan od drugog, ozdol mora biti dobra zemlja, a gaj je nešto metnu se: ledine, gnojnice, mješanica, nešto pljeva radi vlagu, to se sve pomiješa i uspe u jamu. — Na klijucetu se ostavi jedno oko nad zemljom, eda bolje u korišćenju tijera. Drugi red jama načini se 3-4 stopne od prve, da se u drugoj ili trećoj godini na bro-

zuljih najmanje 2 stope duboko izkopaju, tako, da je tada trsje svrda 2 stopu jedno od drugog; trsje u redovima 1 stopu ili $1\frac{1}{2}$ stopu trs od trsa stajati, eda se moze kopati, i da ga labko sunčani traci griju. — I te mladice, Marko, imaju se obrazati, jače na 2 a slabije na tri oka, a ljeti se mora še česce zemlja prekopati, eda mladice brže i laglje rastu.

Kad se kopa, odreži do trećeg dana ko-rene, jer ključevi za nov vinograd mora svaki bit 1 stopu dug, da bolje ozdol tjeru. — Ključevi se sade do Ivane.

Nu najbolje je saditi ključevi namaljako se naražu, i to čim prije u premaleće, eda se zemlja ovo slegnemo zemlja i dostatno vlega napravi.

Klinom bužu praviti i u nju staviti ključeve ne preporučujem, jerbo no valja.

Prve godine ključevi ne trebaju kolja. Prve godine može se na praznom prostoru medju ključevima posjati: heljda ili proso, da mladicem sjenu pravi, nu ne priblizu rogovat, nu najbolje je ništa no sijati.

Vinograd posadjen od ključevab, reže se stoprom IV. godine za plod. — Koje vrsti trsa treba saditi, to zavisi od podneblja, položaja, zemlje itd. — Nu ovo, pobratime Marko, što ēu reći, neće tebe toliko zanimati, ali je dobro eda zna.

U vinogradu nesmije bit previšoko obrješo, pošto samo sjenu pravi obližnjem traju. Tko bi htio u novom vinogradu brađu učiniti, mora bit 4-5 stopala na razno u redove nadaniti. — Tu se samo trsje okapa, reže i gnoji, te mnogo grožđa dejo. Za takovu brađu dobro je obično poljo.

V. O gnojitu vinograda.

Gnoji, pobratime Marko, vinograde, koliko svake godine možeš, jer ne samo što pognojen vinograd bolja radja, već se i lošiji popravljuju. Za vinograd, kako u potoku napomenub, najbolji je *mješanac-gnoj*, koji je sastavljen iz svakovrstranih odpadaka knuti: krvi životinjske, odparci od kože, rožine, varenne krpe, to su sve važne sastojine gnoja, keje se mogu u kamenitom bregovim upotrebiti, gdje se drogi gaoč težko može dovest. Uzme se jedna nevaljana bačva, ili se izkopa tuk vinograda dobra jama, tu se sad pomješa krv na odparcim od loze, rožine, komada vuneni, nešto pridodat živa vapna itd., to se sve dobro premješa, te poslije 14 dana upotrebi za gnojitu vinograda.

Također je za vinograd dobar *zeleni gnoj*. Ovaj način gnojite u tom se sastoji, da se po vinogradu (zemljištu mora bit u dobron pozlagati) posjije grabor, ili vučac, ili bob itd., te se u sgodno vreme zaore, da u zemlji sagrijuje ili latruhne.

Zatim i *gnoj stajški* dobar za vinograd, naročito govedje izmestine. Dotim ovješi i svinsko onda je stoprom dobro, kad se sa govedjem pomješa. Za topljije položaje dobro govedje, a za bladnje i vlažno zemljište svinski, ovčji, konjko, i kokoško izmestino t. j. gnoj. I napokon jo *radno gnojivo* koristno za gnojitu vinograda; to gnojivo jest vapno, popeo od bukovino i lapor.

Svoje vinograde, Marko, še česce gnoji (bar svake 2, ili 3, ili 4 godine) osobito slabo panje (trje, čokotče),

Gnojeno obavlja se na više načinu, nu najbolji je ovaj: Je li se u starih vinogradil, nalazi pačji (čokotče) sa slabimi rezovanimi, to se oko panja izkopa jama najmanje 1 do $1\frac{1}{2}$ stope (32 c. m. do 48 c. m.) i to tija do korenja, zatim se pokrije ono sa nešto zemlji i poda se jedna košara stručna gnoja ili inješana zemlja, i napokon se izpuni jama sa izbačenom zemljom.

Površno gnojeno, gdje se gnoj kao i na polju razmije, te se motikom ili lopatom razbaca, nije vridno preporuči; jer pravo korenje od takovog gnoja nedobije tako rekušnište već (od takovog gnoja) korist jedino imaju najgorje vlasnike zidice, koje se onako odrezivati imaju, to se kao drat gnoj.

Opazka: Dakako, da sam ja pobratimu Marku mnogo toga o gnojitoj vinogradu zboro, ja to opet u ovom cionjenom listu ope-tovat neću, već štovanog citatelja upozorjujem na broj 9 ovogodišnje „Nâsa Slogi“, pri čemu naci desti pouke ob istoj stvari.

VI. O berbi.

Moram ti, pobratime Marko, otvoroto roči, da se kod nas naprako berba obavlja, jer se napazi ne zrelost grožđa.

Grožđe je pak u istinu zrelo, kad su mu jagodice riječne i pročarane, pečke sinedje, soč tečan, pun sladke sluti i grozdovine, petljice suhe i ber soka.

Sajmo ovakvo mora bit grožđe, od kojega želimo dobiti plenjanito vino.

Nu ovi, Marko, što veli neki gospodar o berbi:

„Kod nekog, kaže isti, grožđa više se gleda na množinu nego li na kakovinu, zato se to grožđe bera onda stoprâm, kad je puno sokâ, kad je prilično sladko, tyđo se grožđe ostavlja, eda prezori, i da predje u subi trulje, jer onda će vino biti mnogo bolje, na koliko se izgubi u množini, posto će se vrlo naplatiti u kakovidi.“

Ja bili ti, Marko, još mnogog toga pridoš o berbi, ali zašto vremena ne dopušta, posto se moram žuriti, kuci u Drniš, jerbo sutra odlatit mi je u na Zagreb. — Čuj prije ranstanka za sada i ovo, Marko, da nisu večki vinogradni eda bogatič, već radnja i pominja. Zato se i lipog kaže: „*Tha radi, stadi*, „U radiša kruha odvise“ — „Pominja je velik dobitak“ i je. Radimo dakle pomjenj, i nebojmo se glada, kao na žalost ovo godino!

N. Vežić

Različite vesti.

G. kom, Reinholt, predsjednik trgovacke i obrtničke komore trčanske, darovao je 1000 f. za stradajuće u Istri. Od nas mu hvala, a od Boga plaća!

Stvari nadjene. Prošloga mjeseca avgusta bje nadjeno u Valalti u nekom zdenecu više dragocjenih stvari, pripadajućih, kako se labko može suditi, kojoj crkvi, i najbrže ukrađeno. Ovo se stvari mogu prigledati kod o. k. okružnoga suda u Rovinju.

Doznajemo iz Baško, da se jo tamо početkom prosloga mjeseca vratilo občinsko zastupstvo. Novim vratnjom zastupnici nisu novi. Stari su avakujkim komeštanjima izbrani, a na čelu jih je D. Desantić. Neznamo, jeli so proti izboru protestiralo, svakako mi bi ovom prilikom upozorila gospodina pl. Desantića, da nisu njegovi stariji svoje plemenitosti, koju je on od njih bratstvo, niti u Puljicu, niti u Mističeb, nego u Hrvatskoj zadobili. Upozorili bi ga, da je neškolski hrvatske občine, pak da je njegova dužnost, zvesti u občinski ured hrvatski uredovni jezik, metnuti hrvatski napis na občinski ured i u obči sboriti i tvoriti tako, kako se pristoji plomjoni hrvatskomu i načelniku hrvatskoj občini.

Pišu nam iz Beča, da je Anton Dr. Gregorčić, pop Gorički Nadbiskupije, dobro poznati slovenski rodoljub, prosloga prečeka promoviran, a sada prov. duži pomoćnik kod sv. Ignacija u Gorici, dobio od onoga Šveduljševske dvije stipendije (1200 f.), da ide jo učiti u Würzburg i Monak, gdje će biti 10 mjeseci, da što spise. Ovih da će sol dana dati na put. Bog ga pratio i bio svomu rodu na čest!

Pišu nam iz Tinjanja, da je dno 28. pr. m. bio onđo naš zastupnik na čarevnim vješti, Dr. Dinko Vitozić, pa da su ga kao svrdu i tamo dočekali što sruđuju. Ali i tamo kao svrda samo zale, što nisu prijuzali, da će im doći u pohode, jer da bi ga bili dočekali, ako ne sruđuju, a one pristojanje. Kako svrda tako i tamo, da je zanela narod njegova hrvatska otvorenost i razgovornost; zato da mu nemogu nego biti zadržavani na posjetu u nadi, da će sve svoje najbolje sile upotrebiti u korist hrvatskog istarskog plemstva.

Iz Tinjanja bio nam još 20. rujna po-slao Šime S. dopsa, kojega nemogušno u svojoj plosti u ovom listu stampati radi malena prostora. U njem kaže, kako je prvi danan onog mjeseca bio u Hrvatskoj, naimo u Zagrebu i Karloveni, te pohodio i prečestnjeg kanonika Tomu Gajdeku, predsjedniku-dužniku sv. Jeronima, da mu se pokloni te izruči pozdrav više istarskih članova onog vezešinslužnog društva. U tom dopisu na Šime, nemoga donataljiti dostopanja i ljubavi, kojom ga je primio više rečen g. predsjednik, kako mu je naručio, neka odvrati pozdrav istarskim članovom, te nastoji, da se njihov broj umnoži, jer da predsjedništvo i eitor nešta drugo, nego koristiti svojim kujnjama duši i tislu društvenih. Na zastanku, da mi je rekao, ovo lipje roči: Molito vi Bogu za mne, a mićemo za vas! Na koncu sruđeno zahvaljuju na izkazanoj mi ljubavi toli prečestnemu g. predsjedniku, koli onoj hrvatskoj gospodbi, koja se prema njemu i drugu mi u Zagrebu i Karloveni zasvrdjedila poznatu hrvatsku go-stoljubivost.

Carevinsko vješto u Beču. U sadabjém carev. vještu siedi 68 odvjetnika, 188 posjednikih, 40 državnih činovnika i plemstva, 11 privatnih činovnika, 13 profesora, 86 obrtnika, 6 zeleničkih ravnateljih i inženirala, 6 liečnika, 21 svećenika raznog ispojavljavanja, 7 umirovljenih vojnikih, 4 letorati i 2 osoba neodlučena stana.

Grožđe je pak u istinu zrelo, kad su mu jagodice riječne i pročarane, pečke sinedje, soč tečan, pun sladke sluti i grozdovine, petljice suhe i ber soka.

Sajmo ovakvo mora bit grožđe, od kojega želimo dobiti plenjanito vino.

Nu ovi, Marko, što veli neki gospodar o berbi:

Brodova postradalo je lani 1865, za 270 manje od g. 1877. Velika Britanija izgrila je 768 brodova, med njim 150 parnjaka. U svemu postradalo je 4000 osobâ, a robe u vrijednosti od 16.000.000 sterlinah, od kojih je 8.500.000 britanskih.

Pregled trčanskoga tržišta.

dane 30. Oktobra 1879.

	OD	DO
	for 1000	for 1000
Vosak primorski ugarski za 100%	108	114
Kafa Portofino	74	83
Sl. polag vrati	57	63
Cukar austrijski	29	31 25
Smokva Kalmarata	31 23	32 70
Criptol trave, buhače (Gri-	190	215
santome)	95	4
Narabči skrivenica	108	114
Karab polač vrati	6	7 90
Čukar austrijski	1	1
Grločno trave, buhače (Gri-	108	118
damatinsko)	1	1
Lespoli	36	41
Slivice	22 50	24 50
Plonica, ruška	12	13 50
čukar, ugarski	16 50	12 50
Kukuruz (turčinski), ruški	18 50	9 50
Hazelnut	18 50	12 50
Ječam, riz	16 50	12 50
Zob granačica	7 50	8 50
Šljiva	1	1
Pasulj (fazol), pečen vrati	11	13 50
Bob	12	14
Leda	12	14
Oriz, talijanski	15	22 50
čukar (čukar)	16	16 50
Vana bosanska	16	10 50
morska	10	13 50
arbanska	90	100
Istarska	30	94
Dasko kornataj, joščolice	44	75
Stajersko	12	14 50
Ordo	6	12 25
Ulič Italij. zdr. vrati	47	50
— srednje vrati	60	74
— dalmatinsko	1	1
Kambono ulj. u karlišču	25	10 50
— u kasejeh	12 50	13 50
Koko strojna, nizka	165	185
— suho veljelo hrskice	137	135
— dalm. i h. 1. bob.	100	100
Janješko naslovo	85	80
— dalmatinsko	50	55
korje	1	1
vunene slanice	1	1
— sibice	1	1
ročje za 110 komada, s trobri	25	28
Bakalar	27	31
Sardeli 1. berili	23	24
Vitriol modri	23	27
zoloni	5	5 50
Maslo	62	65
Lej dalmatinski i mati	38	38
Salo	32	41 50
Masi (salo raztopljeno)	34	37
Slanina	34	37
Rakija, cijolitar (100 litera)	100	100
Glavidi, istarski	1	1
Raj naček	8 75	9 75
— istarski	8 75	9 75
Lista od javorka	42	44
Vinko strugoline (Brignola)	31	36
Med	38	38
Lumber (jablčko od jav-	12 25	13
rka)	3 75	9
Patači berili od 100 %	2 11	18
Odno (traco)	2 11	16
Katran dalmat.	14	16

NATJEĆAJ.

Uslid zaključka obč. zastupstva od 27. listopada t. g. imadu se popu-niti, sliedeća mjesta:

Mjesto obč. tajnika u jednoj 11.

— gradom godišnjih 1000 forinti, prvenstvo dati će se, slijedom

pravniku, u pomanjkanju takvog, ima

molitelj, svjedočbami dokazati podpunu

sposobnost u obč. poslovim;

u drugom mjesto obč. blagajnica, sa

plaćom godišnjih 500 for. sa zahtijevom

da molitelj dokaze sposobnost za ovo

mjesto, i da kod nastupa službe položi

Jamčevinu odgovarajuću jednogodišnjoj

plaći;

u trećem mjesto obč. pisara, sa

plaćom godišnjih 500 for.;

u četvrtom mjesto zemljomerca (geom-

etra) sa mesecnom plaćom od 60 for.

u petom mjesto likvidiranom kapitalu

Uredovni jezik jest hrvatski, osim

kojega zahtjeva se poznavanje talijan-

skog, a. po mogućnosti i njemačkoga

jezikika.

Natječaj valja od dana 27. listopada do 10. prosinca t. g. do, kojeg

dann. imaju natječelji svoje sa sva-

svetnici usposobljeni, kao i neporoč-

nost obložene molbenice podpisatomu gla-

varstvu dostaviti!

GLAVARSTVO OBCINE KASTAV

dne 28. oktobra 1879.

Glavar, Đuklja m. 2.

NATJEĆAJ

na učiteljske službe.

U ovom školskom kotaru su iz-

pržnjene slijeće učiteljske službe:

1. Učitelja II. vrste na jednoraz-

rednici u Materiji sa slovenskim učnim

jezikom.

2. Učitelja III. vrste na jednoraz-

rednici u Tatrelj sa slovenskim učnim

jezikom.

3. Učitelja III. vrste na jednoraz-

rednici u Rukavcu sa hrvatskim učnim

jezikom.

Sa svim službama su sakupljeni

dohodni utemeljeni zemaljskim zakonom

za Istriju od 3. novembra 1874. br. 30

odnosno 10. decembra 1878.

Oni koji traže za podijeljenje jedne

ili druge ovih službâ, imaju u redno

dokumentirane molbenice, ako su jurje

u službi, tragom predpostavljene oblasti,

ako jošte ne služe, ravnim putem naj-

dalje do 20. novembra t. g. na ovo

e. k. kotarsko školsko vijeće, odpremiti.

Ovi će se natječaji učiteljske službe

predsjedniku poznati hrvatsku go-

stoljubivost.

C. K. KOTARSKO ŠKOLSKO VIRČE

Volosko dne 15. oktobra 1879.

C. K. KOTARSKO ŠKOLSKO VIRČE

dne 16.-30. Oktobra 1879.

od 16. do 20. Oktobra 1879.

od 16